

RIKSDAGENS
EKONOMIUTSKOTT

Helsingfors

den 24 september 1992

Utlåtande nr 2

Till Utrikesutskottet

Riksdagen remitterade den 17 juni 1992 regeringens proposition nr 95 med förslag till godkännande av vissa bestämmelser i de avtal som gäller upprättandet av Europeiska ekonomiska samarbetsområdet till utrikesutskottet för beredning och bestämde samtidigt att alla andra specialutskott skall avge utlåtande om propositionen till utrikesutskottet.

Med anledning av ärendet har ekonomiutskottet hört överdirektören Olavi Änkö, byråchefen Pekka Lindroos, regeringsrådet Raimo Luoma, konsultative tjänstemannen Matti Pietarinen, regeringsrådet Rauno Vanhanen, byråchefen Heikki Vesa, byråchefen Kristian Tammivuori, föredraganden Seppo Puustinen, överinspektören Mauri Valtonen och överinspektören Päivi Janka vid handels- och industriministeriet, regeringsrådet Seppo Kiviniemi, lagstiftningsrådet Tiina Astola, äldre budgetsekreteraren Tapio Mutikainen och forskningschefen Jorma Pihlatie vid finansministeriet, lagstiftningsdirektören Kaarina Buure-Hägglund, lagstiftningsrådet Gustav Bygglin och tf. lagstiftningsrådet Marjo Lahelma vid justitieministeriet, överinspektören Markku Sorvari vid social- och hälsovårdsministeriet, finansieringsdirektören Hannu Lipponen vid Kera Oy, avdelningschefen Erkki Kontkanen vid Bankföreningen i Finland, direktören Seppo Kukola, regiondirektören Heikki Savolahti och exportrådgivningschefen Irma Vuoripalo vid Finlands Utrikeshandelsförbund, direktören Erik Forsman vid Industrins Centralförbund, vice verkställande direktören Sampsa Saralehto vid Centralhandelskammaren, biträdande avdelningschefen Ilkka Huuhtanen vid Finlands Stadsförbund och generalsekreteraren Leena Simonen vid Finlands Konsumentförbund.

Om avtalets betydelse och handelspolitiken

Avtalet om Europeiska ekonomiska samarbetsområdet och anknyttande lagstiftning täcker

en ytterst central del av Finlands och det övriga Europas kommersiella och andra ekonomiska relationer. Enligt ekonomiutskottets uppfattning är det möjligt att genom avtalet säkerställa Finlands intressen då det internationella samarbetet ökar och konkurrensen hårdnar på europamarknaden. Därför bör avtalet enligt ekonomiutskottets mening godkännas.

Finlands samhällsekonomi är i exceptionellt hög grad beroende av utrikeshandeln. Därför är det viktigt att vårt ekonomiska internationella umgänge inte belastas med sådana extra hinder som de övriga staterna inom det Europeiska ekonomiska samarbetsområdet kan gå fria från genom avtalet. Då marknaden integreras inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet borde Finland samordna sin lagstiftning och sina bestämmelser med länderna i Europeiska gemenskaperna även i det fall att avtalet inte godkänns. Detta är viktigt bl.a. av den orsaken att merparten av Finlands export går till EG- och EFTA-länder. Finlands näringsliv är även annars i ytterst hög grad beroende av hur dessa länders handel utvecklas. Finlands näringsliv och samhällsekonomi måste ha samma möjligheter att utvecklas som konkurrentländerna.

Avtalet om Europeiska ekonomiska samarbetsområdet anses viktigt särskilt i industrikretsar. Sedan avtalet trätt i kraft har varorna fri rörlighet på den stora europeiska inre marknaden, den offentliga upphandlingen öppnas för alla företag inom det ekonomiska samarbetsområdet och de tekniska bestämmelserna samordnas. Förändringarna underlättar exporten. Att den europeiska interna marknaden öppnas innebär för Finlands hemmamarknad att vår industri och produktionslivet i övrigt bereds stora möjligheter. Därför bör de finländska företagen garanteras samma möjligheter till verksamhet och etablering som företagen i de övriga länderna inom det ekonomiska samarbetsområdet.

Enligt utskottets uppfattning anser också de finländska småföretagen och medelstora företa-

gen att avtalet ger dem nya positiva utvecklingsmöjligheter. Dessa företags betydelse för Finlands samhällsekonomi är central särskilt av den orsaken att deras insats i den finländska sysselsättningspolitiken är av avgörande betydelse. Det är viktigt med tanke på den ekonomiska tillväxten, hela samhällsekonomin utveckling och välfärden att småföretagsamheten och den medelstora företagsamheten är framgångsrik.

Om det ekonomiska samarbetsområdet blir verklighet kan detta till följd av det fria utbudet också leda till anpassningsproblem för hemmamarknadsproduktionen och servicenäringarna. Detta förutsätter målmedvetna förberedelser för att lösa problemen. Jämfört med företagen i de övriga europeiska länderna är de finländska företagen rätt små. För att deras konkurrenskraft skall kunna bibehållas måste resurserna slås samman så att företag som uppfyller höga kvalitetskrav uppstår och utvecklas. Avtalet förutsätter inom många branscher övergångstider som företagsamheten i Finland bör utnyttja speciellt för utbildning, produktutveckling och effektivare forskning.

Handelsförbindelser med tredje länder

Genom avtalet upprättas ett frihandelsområde, men inte en tullunion. Bestämmelserna om fri rörlighet för varor skall tillämpas på produkter, som i enlighet med ursprungsreglerna härstammar från det ekonomiska samarbetsområdet. Länderna inom det ekonomiska samarbetsområdet förbinder sig alltså inte att föra en gemensam handelspolitik. Därför måste Finland genom bilaterala avtal eller andra arrangemang dra försorg om sina handelsrelationer med tredje länder med beaktande av övriga internationella överenskommelser. Sålunda bär Finland centralt ansvaret för att arrangemangen lyckas.

Utskottet framhåller att handelsrelationerna bör fungera särskilt med Finlands närområden, dvs. Ryssland och de baltiska länderna. De finländska myndigheterna och ett flertal av företagen i vårt land har traditionellt goda relationer med dessa handelsområden och besitter mycket sakkunskap för att vidareutveckla handelssamarbetet. Med tanke på de finländska företagens utveckling är dessa marknadsområden tillräckligt stora och ligger tillräckligt nära för att handeln skall kunna utvecklas positivt. På grund av den svåra ekonomiska situationen inom närområdena är det knappast möjligt att samarbetet

utvecklas snabbt. Däremot är det desto viktigare med tanke på framtiden att man på lång sikt satsar på att bygga upp relationerna och att fortgående öka handeln.

Statligt stöd

Enligt avtalet är alla former av stöd som ges med hjälp av statliga medel och som snedvrider eller hotar att snedvrider konkurrensen genom att gynna vissa företag eller viss produktion förbjudna i den utsträckning de påverkar handeln mellan de avtalslutande parterna. Detta gäller all näringsverksamhet, ej enbart varuproduktion. Till följd av avtalets allmänna tillämpningsområde tillämpas reglerna om stöd emellertid inte på baslantbruksproduktionen.

I avtalet räknas de stöd upp som alltid är tillåtna. Tillåtna stöd är stöd av social karaktär som ges till enskilda konsumenter, under förutsättning att stödet ges utan diskriminering med avseende på varornas ursprung samt stöd för att avhjälpa skador som orsakats av naturkatastrofer eller andra exceptionella händelser.

Statligt stöd får beviljas för företagens forsknings- och utvecklingsprojekt. Stöd kan också ges för småföretags och medelstora företags investeringar och verksamhet i vissa fall. Inom EG har småföretagen och de medelstora företagen definierats på basis av antalet arbetstagare samt omsättningen och balansen.

Som tillåtet stöd kan beaktas stöd för att främja den ekonomiska utvecklingen i regioner där levnadsstandarden är onormalt låg eller där det råder allvarig brist på sysselsättning. Tillåtet stöd som är förenligt med avtalet är stöd för att underlätta utveckling av vissa näringsverksamheter eller vissa regioner, när det inte påverkar handeln i negativ riktning i en omfattning som strider mot det gemensamma intresset. Stöd kan ges också för att avhjälpa en allvarig störning i ekonomin i en stat inom det ekonomiska samarbetsområdet. Gemensamma EES-kommittén kan besluta om på vilka villkor stöd som i allmänhet är förbjudet får beviljas. Frånsett det ovan nämnda ankommer det för EFTA-stater nas vidkommande på EFTA-övervakningsmyndigheten att pröva tillämpningen av reglerna om statligt stöd.

De tillåtna stöden och deras maximibelopp varierar t.o.m. mycket beroende på om företaget verkar på ett utvecklingsområde eller inom en utvecklad region. Bedömningen av om ett stöd

är tillåtet eller ej varierar också enligt det objekt som ges stöd. Då stödets belopp beräknas beaktas alla stöd som getts av offentliga medel. Ett kumulerande stöd för ett och samma objekt får inte överskrida allmänt uppställda gränser. Stödena övervakas genom ett anmälningsförfarande, och det ankommer på den beviljande myndigheten att se till att förfarandet fungerar.

Det torde inte medföra större problem att anpassa de av staten beviljade företagsstödens nuvarande belopp till de i avtalet förutsatta gränserna. Förhandlingar kommer troligen att föras om att i viss utsträckning bevara det regionala transportstödet, som i viss mån är ifrågasatt, för att avtalet skall kunna följas också till denna del. För att transportstödet skall kunna anpassas till de gemensamma normerna behövs det antagligen en övergångstid.

Enligt utskottets mening måste våra invecklade och delvis sammanfallande stödsystem i vilket fall som helst begränsas och göras klarare. I detta avseende medför avtalet i princip inga sådana nya krav som inte behoven också hos oss ställer. Stöd för forskning och produktutveckling är tillåtna. Stöd kan tillåtas också i det fall att det är regionalpolitiskt motiverat och håller sig inom rimliga gränser och inte heller snedvrider konkurrensförhållandena. Härvid uppfyller stödet väl de kriterier som kan godkännas i Finland.

Forskningsarbetet och teknikens utveckling

I och med att avtalet godkänns kan Finland fullödigt ta del i det forskningsarbete som avses i EG:s tredje ramprogram. För sitt deltagande måste Finland enligt uppskattning i deltagaravgift betala 100—200 miljoner mark årligen under tre års tid. Deltagaravgiftens storlek är beroende av om den av kommissionen föreslagna tilläggsfinansieringen godkänns eller inte. Kommissionen betalar hälften av totalkostnaderna för forskningsprojektet. Företagen och andra nationella källor skall täcka den andra hälften.

Avsikten är att utrikesministeriet när avtalsvillkoren verkställs helt skall sköta deltagaravgifterna för ramprogrammet. Det nationella behovet av separat finansiering upptas emellertid under ett eget moment inom respektive förvaltningsområde. Detta är motiverat på grund av att ettvarit förvaltningsområde har de bästa möjligheterna och den största sakkunskapen att bedöma den materiella nytta som fås för avgifter-

na. Det är ytterst viktigt att denna omständighet framhävs utgående från nationella utgångspunkter. Varken i det tekniska samarbetet eller vid annan tillämpning av avtalet får det uppstå några situationer där man inte övervakar de förmåner som Finland kan få mot deltagaravgifterna. I annat fall föreligger det risk för att deltagaravgifter som betalas från de olika förvaltningsgrenarnas budgeter endast minskar anslagen för inhemsk forskning och annan satsning.

Som motvikt till betalningarna bör forskningssamarbetet utnyttjas effektivt för att Finland skall få så stor nytta av avtalet som möjligt.

Av avtalet föranledda viktigare behov av lagstiftning

Utlännings äganderätt: Regeringen har redan avlåtit en proposition till riksdagen med förslag till lagstiftning om utlänningars företagsköp och fastighetsförvärv. Bestämmelserna om kapitalrörelser i EES-avtalet förutsätter att Finland senast efter en övergångstid på tre år utan begränsningar bör tillåta medborgare i länderna inom det ekonomiska samarbetsområdet att köpa företag och förvärva fast egendom. Regeringen föreslår att begränsningarna för utlänningars äganderätt med vissa undantag skall slopas redan i detta skede. Under övergångsskedet övervakas och, när ett viktigt intresse så kräver, begränsas övergången av inflytande i betydande företag till utlänningar samt utländska sammanslutningar och stiftelser. Genom ett tillståndsförfarande begränsas fastigheters övergång i utomlands bosatta personers ägo eller besittning då fastigheterna är belägna i gränzonen eller på skyddsområden eller då de är avsedda för fritidsboende eller rekreation.

Vid behandlingen av propositionen kommer riksdagen bl.a. att ta ställning till hur fullkomlig reciprocitet Finland skall iaktta med främmande länder då det gäller rätten att äga företag och fastigheter och annan äganderätt. Samtidigt bör det avgöras vilka specialkrav det med fog kan ställas på Finland, bl.a. i fråga om utländska medborgares ägande av fritidsfastigheter.

Offentlig upphandling: Regeringen har också avlåtit en proposition med förslag till lag om offentlig upphandling. Genom lagen och författningar av lägre rang som ges med stöd av den har man för avsikt att nationellt fullgöra de förpliktelser som EES-avtalet medför.

Lagen kommer att gälla staten, kommunerna och kommunalförbunden, evangelisk-lutherska kyrkan och ortodoxa kyrkosamfundet och deras församlingar samt juridiska personer som hör till den offentliga förvaltningen. Lagens tillämpningsområde skall också omfatta statliga affärsverk samt enheter vars verksamhetsområde omfattar vattenförsörjning, energiförsörjning, trafikidkande eller televerksamhet. Med upphandling avses köp, hyrning eller motsvarande transaktioner som gäller varor och tjänster samt upplåtande på entreprenad.

Alla därtill hugade företag inom det ekonomiska samarbetsområdet kan delta i en anbudstävlan. Upphandlingen skall göras så förmånligt som möjligt utan att inhemska företag eller varor gynnas. Bland anbudena skall det antas som är billigast eller betraktat som en helhet ekonomiskt mest förmånligt.

I direktiven finns detaljerade bestämmelser om upphandlingsförfarandet, anmälningar, tröskelvärden, val av anbudsgivare och anbud samt om standarder och andra bestämmelser. Om upphandling skall informeras då varuupphandlingens värde överstiger 200 000 ecu, vid byggnadsentreprenater 5 miljoner ecu, vid varuupphandling inom vatten-, energi- och transportsektorn 400 000 ecu samt inom telesektorn 600 000 ecu.

Inom det ekonomiska samarbetsområdet är den årliga offentliga upphandlingen mycket stor, enligt en kalkyl som presenterats för utskottet uppgår den i Finland till ca 60 miljarder mark, varför den kan ge goda möjligheter också för finländska företag. Genom att ordna anbudstävlan vid offentlig upphandling försöker man öka den offentliga sektorns effektivitet och uppnå kostnadsinbesparingar som kan vara betydande då det är fråga om stora värden.

Den stora marknaden kommer troligen att ge de finländska företagen goda möjligheter att utvecklas. Detta förutsätter emellertid att man mycket aktivt ger akt på marknaden och satsar på försäljningsarbete, något som traditionellt inte hör till de finländska företagens starkaste sidor.

Konkurrens: I avtalet ingår konkurrensregler för företagen. Genom dem försöker man hindra en snedvridning av konkurrensen och satsar på säkerställa fri rörlighet för varor och tjänster inom det ekonomiska samarbetsområdet.

Oförenliga med avtalet och förbjudna är sådana avtal mellan företag, beslut av företagsammanslutningar samt företags samordnade

förfaranden som kan påverka handeln mellan avtalsparterna och som har till syfte att förhindra, begränsa eller snedvrیدا konkurrensen inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet. Också missbruk av ett företags eller flera företags dominerande marknadsställning är förbjudet inom det ekonomiska samarbetsområdet eller inom en betydande del av det, om detta kan påverka handeln mellan avtalsparterna.

I avtalet listas särskilt sådana avtal, beslut och förfaranden som är förbjudna. Sådana förbjudna avtal och beslut är utan särskilda åtgärder ogiltiga.

Det kan anses att i EES-avtalet nämnda avtal mellan företag och beslut som fattats av dem är tillåtna då de för sin del effektiviserar produktionen eller produktdistributionen eller också främjar den tekniska eller ekonomiska utvecklingen och ger konsumenterna en skälig andel av den nytta som uppstår på detta sätt.

Det ankommer på EG-kommissionen och EFTA:s övervakningsmyndighet att tillämpa konkurrensreglerna. Den behöriga övervakningsmyndigheten undersöker i samarbete med den behöriga nationella myndigheten inom sitt verksamhetsområde misstänkta brott mot reglerna. Om myndigheten konstaterar att principerna inte har överträtts framställer den ett förslag till behövliga åtgärder för att stoppa överträdelserna mot reglerna. Den behöriga övervakningsmyndigheten och i sista hand EFTA-domstolen eller EG-domstolen beslutar om sanktioner vid överträdelser.

EES-avtalets konkurrensregler är som sådana tillämplig rätt. Avtalets konkurrensregler och Finlands lagstiftning har olika tillämpningsområden, varför avtalet inte har medfört något behov av att ändra Finlands konkurrenslagstiftning. Den nya konkurrenslagstiftningen som nyligen trädde i kraft i Finland motsvarar emellertid väl konkurrensreglerna i avtalet.

Konsumentskydd: Avtalsbestämmelserna om konsumentskydd syftar till att samordna konsumentskyddslagstiftningen. Konsumentskyddet förbättras bl.a. genom att konsumentskyddslagens stadganden om konsumentkrediter utvidgas till att gälla också andra än nyttighetsbundna konsumentkrediter samt genom att stadgandena om hemförsäljning utsträcks till att också gälla service. Till konsumentskyddslagen och lagen om otillbörligt förfarande i näringsverksamhet bör fogas stadganden som möjliggör förbud mot vilseledande reklam redan innan den publiceras.

Avsikten är att i lag stadga om avtalen om

sällskapsresor och andra paketresor. Genom en lag som skall tillämpas på person- och skadeförsäkringsavtal kommer det också i avtal av internationell karaktär att säkerställas att i Finland stadigvarande bosatta konsumenter får sådana rättigheter som avses i Finlands tvingande konsumentskyddslagstiftning.

Produktansvarslagens tillämpningsområde bör utvidgas och justeras i överensstämmelse med EG:s produktansvardsdirektiv. Till lagen bör fogas stadganden om bl.a. utbyggnad av ersättningssystemet och om självrisk som begränsar ersättningarna för saksador.

Service: Avtalets bestämmelser om rätt att tillhandahålla service tillämpas bl.a. på försäkrings- och finansieringsservice samt värdepappersmarknaden. Lagstiftningen om banker och finansieringsinstitut överensstämmer redan nu rätt väl med internationella krav och EG:s direktiv. Med anledning av avtalet måste närmast stadgandena om rätt att etablera kredit- och finansinstitut, deras verksamhetsbetingelser och tillhandahållande av tjänster ändras. Avtalet förutsätter också att principerna med en enda auktorisation och hemlandtillsyn förverkligas.

Avtalet föranleder ändringar i lagstiftningen om bedrivande av försäkringsrörelse. Bl.a. stadgandena om försäkringsbolagens verksam-

hetskapital, äganderätt, rätten att etablera försäkringsbolag, övervakningsmyndigheternas internationella samarbete samt rätten att fritt tillhandahålla försäkringsservice harmoniseras med EG-direktiven.

Också värdepappersmarknadslagen bör ändras och kompletteras. De mest betydelsefulla ändringarna är en utvidgning av anmälnings- och informationsskyldigheten samt en komplettering och utbyggnad av stadgandena om insiderhandel.

Samfundslagstiftningen: Samfundslagstiftningen måste ändras så att kraven på medborgarskap och boningsort i den kommer att motsvara avtalets princip med icke-diskriminering. Dessutom kommer man att göra skillnad mellan bl.a. offentliga och privata aktiebolag i aktiebolagslagstiftningen. Även bokföringsstadgandena måste justeras till följd av avtalet.

På basis av det ovan sagda anför ekonomiskottet världsamt som sitt utlåtande

att avtalen och lagförslagen i regeringens proposition bör godkännas och

att utrikesutskottet när det utarbetar sitt betänkande bör beakta det som anförs i detta utlåtande.

I den avgörande behandlingen deltog ordföranden Louekoski, vice ordföranden Björkenheim samt medlemmarna Dromberg, Jurva, Jääskeläinen, Korhonen, Laivoranta, J. Leppä-

nen, Linnainmaa, Luhtanen, Paloheimo, Saastamoinen och Vuoristo samt suppleanterna Kauppinen och Tiuri.

Avvikande åsikt

Jag är enig med utskottsmajoriteten om de fakta som tagits in i utlåtandet. Jag hade emellertid önskat att till utlåtandet fogas ett krav på att lagstiftningen om utlänningars företagsköp och fastighetsförvärv bör slutbehandlas i riksdagen innan föreliggande proposition nr 95 godkänns.

Jag anser att frågan om utlänningars rätt att äga fast egendom — speciellt strandfastigheter — är en så väsentlig av EES-avtalet påkallad ändring, att det bör vara klart hur denna rätt kommer att begränsas genom nationell lagstiftning innan riksdagen kan binda sig vid EES-avtalet.

Helsingfors den 24 september 1992

Eero Paloheimo

